

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No4(4)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 280 sahifa,
22-aprel, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyuu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Pedagog kadrlar tayyorlashda microteaching metodining tashkiliy asoslari va uni samarali qo'llash mexanizmlari.....	10
<i>Abdiqayumova Malika</i>	
Ijtimoiy pedagogik faoliyatning bolalarning moslashuv ko'nikmalarini shakllantirishdagi o'rni	14
<i>Abdullayeva Yulduz Qurbon qizi, Xudayberdiyeva Zilola Azamat qizi</i>	
Talabalarning og'zaki nutqini interfaol usullar yordamida rivojlantirish	18
<i>Atamirzayeva Ezoza</i>	
English Language Barriers Among Rural Ecotourism Guides in Uzbekistan	22
<i>Aminova Asilaxon Sobir qizi</i>	
Совершенство методов обучения студентов эффективному управлению временем на основе тайм-менеджмента.....	25
<i>Уразова М. Б., Абатова У. Б.</i>	
Zamonaviy ta'limda innovatsion pedagogik texnologiyalarning o'rni va samaradorligi	30
<i>Xurramova Dilso'z Baxtiyor qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'yin asosida ta'limni tashkil etishning pedagogik ahamiyati.....	33
<i>Gaipova Akjunis Qayratovna</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda o'zini o'zi tashkil etish tushunchasi va uning pedagogik mohiyati.....	37
<i>Alimov Bekzod Nematovich</i>	
O'qituvchilarning uzluksiz kasbiy rivojlanish tadbirlarini maktab darajasida boshqarishning integratsiyalashgan yondashuvi	41
<i>Ahadova Mushtariybonu Akmal qizi</i>	
Talabalarning tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirishda innovatsion yondashuvlar	48
<i>Xurramova Sanobar Mahmatmurod qizi</i>	
Pedagogical Integration as a Factor of Humanization in Professional Teacher Education	53
<i>Yusupova Mukhabbat Anatolyevna</i>	
Yoshlarda iqtisodiy tafakkur shakllanishida etnik muhitning ta'siri.....	58
<i>Erkinova Sevara Najmiddin qiz</i>	
Innovative Approaches to Teaching English in Higher Education: a Methodological Study	61
<i>Gulsara Khakimova</i>	
Bo'lajak pedagoglarda kognitiv faollikni rivojlantirishda neyropedagogika asoslari.....	63
<i>Hikmatova Jamila Fatox qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi aqli zaif bolalarning eshituv idrokini rivojlantirish texnologiyalari.....	68
<i>I. S. Xamrayeva, Nuriddinova Muxayyo Ishxodjayevna</i>	
Badiiy matn asosida nutqiy ko'nikmalar va ijodiy tafakkur integratsiyasini ta'minlash metodikasi	73
<i>Jo'rayeva Sevinch Abdialim qizi</i>	
Etnopedagogik muhitda maktabgacha katta yoshdagi bolalarning nutqini rivojlantirish.....	77
<i>Murodova Farangis G'anisherovna</i>	
Malaka oshirish jarayonida muammoga asoslangan o'qitish vositasida MTT tarbiyachilarining 4K ko'nikmasini rivojlantirish texnologiyasi	81
<i>Ravshanova Xafiza Komilovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida xalq og'zaki ijodi vositalaridan (ertak, maqol, qo'shiq, afsona, doston va boshqalar) foydalanishning nazariy asoslari, xalqaro va milliy tajribasi	85
<i>Tog'ayeva Munisa Muxammadiyevna</i>	
Akademik ko'nikmalarni rivojlantirish asosida kelajakdagi o'qituvchining kasbiy kompetensiyasini shakllantirish	89
<i>Tursunova Elmira Ulug'bekovna, Rayimova Mushtariy Raup qizi</i>	
Sensor integratsiya autizm spektri buzilishi bo'lgan bolalarning xulq-atvor va hissiy holatiga ta'siri.....	91
<i>Xamidova Muyassar Polsaidovna, Abdullayeva Muslima Shovkat qizi</i>	

Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining mantiqiy fikrlashini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	96
<i>Xoshimova Dilobar Kuchkarovna, Nortosheva Dildora Orif qizi, Avazmurodova Mehribon Sharif qizi</i>	
Инновационная методика нравственного воспитания в начальных классах: подход межпредметной интеграции	101
<i>Улугмурадова Шохсанам</i>	
Shaxs o'z-o'zini anglashining ijtimoiy-psixologik jihatlari	105
<i>Bobonazarov Oybek Shoyim o'g'li</i>	
Samarqand arxitektura-qurilish instituti va shahar infratuzilmasi rivojlanishi o'rtasidagi bog'liqlik (1950–1990yy).....	108
<i>Abulqosimova Dildora Asrorovna, O'ralov Sodiqjon</i>	
Tabiatshunoslik darslarida steam yondashuvi asosida ta'limni tashkil etish metodlari	111
<i>Gulnora Narmatova Tojiyevna</i>	
AI-Mediated Coil in Oral English Teacher Education: a Didactic Model for Developing Intercultural Communicative Competence.....	115
<i>Mukhammadiyeva Khalima Saidakhmadovna</i>	
Pedagogik faoliyatda kasbiy stress jarayonining ijtimoiy psixologik xususiyatlari	119
<i>Xotamova Madinabonu Iloxmon qizi</i>	
Pedagogik mahorat fani asosida bo'lajak o'qituvchilarning refleksiv ko'nikmalarini rivojlantirish texnologiyalari.....	123
<i>Xurramova Mohidil Baxtiyorovna</i>	
Bo'lajak kutubxonachilarda ilm-fanga oid bilimlarni o'zlashtirish malakasini shakllantirish	126
<i>O'rozov Abdurasul Norboyevich</i>	
Методологические подходы к развитию духовно-творческого потенциала детей младшего школьного возраста	130
<i>Хасанова Гулшод Касимовна</i>	
Pedagogik ta'lim transformatsiyasida talabalarning tadqiqotchilik kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyasi.....	134
<i>Rustamova Shoxista Omonjonovna</i>	
O'rta maktab yoshidagi o'quvchilarda voleybol mashg'ulotlarining psixoemotsional holat va ijtimoiy faollikka ta'siri	138
<i>Xonimqulova Durdona</i>	
Farzandlar tarbiyasida otalik va onalik hissining shakllanishining o'ziga xosligi	141
<i>Tursunboyeva Gavharoy Abdivohid qizi</i>	
O'quv jarayonida raqamli kontent (elektron darslik, multimedia materiallari) yaratish texnologiyalari.....	145
<i>Quvatov Shuxrat Akmurodovich, Rashidov Anvarjon Sharipovich</i>	
Scratch dasturida harflarni vizuallashtirish orqali 1-sinf o'quvchilarining tasavvurlarini rivojlantirish usullarini takomillashtirish.....	150
<i>Normurodova Sadoqat Xoliqulovna</i>	
Vaqttni boshqarish hamda to'g'ri taqsimlashning pedagog hayoti va faoliyatidagi ahamiyati.....	155
<i>Tursunova Nilufar</i>	
Sun'iy intellektning ingliz tili o'qitishdagi roli	159
<i>Burxonova Aziza Ikhtiyorovna, Negova Feruza Sharifovna</i>	
Разработка системы адаптивной генерации контрольных вопросов из учебных материалов на узбекском языке на основе гибридного подхода ИИ и таксономии Блума	162
<i>Бегалиев Жалолиддин Камолитдинович, Маматов Ислонбек Ильесович</i>	
Применение данных беспилотной авиации для обновления картографических данных	168
<i>Хакимов Дониёр Бахтиёр угли, Бурунова Муниса Баходировна</i>	
The Role and Significance of the Acmeological Approach in the Managerial Activity of School Principals.....	172
<i>Normurodova Aziza Zuxriddin qizi</i>	
Bo'lajak pedagoglarda tarbiya darslarini samarali tashkil etishga o'rgatish: mazmuni, shakli va metodlari ..	178
<i>Sheraliyeva Nasiba Alimkulovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy xulq-atvorni shakllantirishda ota-ona tarbiya uslublarining pedagogik imkoniyatlari.....	184
<i>Ashurova Aziza Erkinovna</i>	

Mintaqaviy sanoat korxonalarining biznes jarayonlarini tahlil qilish va baholashning zamonaviy usullari (BPM, Lean, Six Sigma yondashuvlari misolida)	188
<i>Azimova Maxfuza Rashidovna</i>	
O'zbekistonda turli etnik guruhlarda mehnat motivatsiyasining qiyosiy tahlili.....	193
<i>Erkinova Sevara Najmiddin qizi, Saidakbarova E'zozaxon Muzaffar qizi</i>	
"Geogebra" dasturi yordamida geometriya va matematik analiz kursini o'qitishda vizual tafakkurni rivojlantirish metodikasi.....	196
<i>Fayzullayeva E'zoza O'tkir qizi</i>	
Umumta'lim maktablarida raqamli transformatsiya texnologiyalarini qo'llashning zarurati.....	200
<i>Musurmanova Shodiya Xolmuratovna</i>	
Raqamli ta'lim texnologiyalari va sun'iy intellekt asosida ta'lim jarayonini takomillashtirish.....	204
<i>O'ktamov Madadjon O'ktam o'g'li, Boymurodova Shahzoda Alisher qizi</i>	
Gimnastikada akrobatik mashqlarni rivojlantirish metodikasi	208
<i>Raxmatova Nodira Muxtorjon qizi</i>	
Suggestiv metodlar asosida xulqi og'ishgan bolalar uchun tarbiyaviy mashg'ulotlarni loyihalash	212
<i>Shermatova Manzura Ikromjanovna</i>	
Tabaqalashtirilgan yondashuv asosida tayyorlov guruh tarbiyalanuvchilarini maktab ta'limiga tayyorlash ...	216
<i>Sanayeva S. B., Toshqulova Z. U.</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida ekologik tafakkurni rivojlantirishning dolzarbligi.....	220
<i>Yaxshiboyeva Nargiza Rustamqulovna</i>	
Понятие искусственного интеллекта в контексте образования и его педагогические функции	224
<i>Каримова Сабина Собировна</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarda kasbiy barqarorlik ko'nikmalarini rivojlantirishning pedagogik-psixologik omillari....	230
<i>Akramjonova Feruza Akramjonovna</i>	
Demografik yuklama sharoitida maktab pedagogik jamoasini samarali boshqarishning hr-strategiyalari.....	233
<i>Axmadqulova Ozodaxon Hamidullo qizi</i>	
Kasbiy identifikatsiya – shaxsning kasbiy o'zligini shakllantirish omili sifatida	236
<i>Bazarov Xayotbek Ne'matovich</i>	
Maktabgacha ta'lim tizimida qoraqalpoq xalq ertaklari asosida multimediyali mahsulotlar yaratish samaradorligi.....	240
<i>Bekimbetova Aynagul Amangeldievna, Ollaberganova Mohira</i>	
Odam anatomiyasi va fiziologiyasi darslarida muammoli ta'lim texnologiyalari orqali talabalarning ijodiy izlanuvchanligini faollashtirish.....	245
<i>Haydarova Pardaxol Boboqulovna</i>	
Chet el va O'zbekiston tajribasida ota-onalar bilan hamkorlikni tashkil etishning metodologiyasi	249
<i>Inomova Madina</i>	
Boshlag'ich ta'lim tabiiy fanlarini o'qitishda o'quvchilarning ijodkorligini shakllantirish metodikasi.....	253
<i>Ismatova Zulayho Asadovna, Avazova Gulnoza Qodirjon qizi</i>	
Innovatsion ta'lim muhitida boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologik tarbiyani shakllantirishning samarali yo'llari	256
<i>Ismatova Zulayho Asadovna, Xamroyeva Ozoda Norbo'ta qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'qish savodxonligi darslarida o'quvchilarning so'z boyligi va nutqiy ko'nikmalarini shakllantirish	259
<i>Mambetova Lobar Mirzavali qizi, Rajabova Nafisaxon Dilmurod qizi</i>	
Kasbiy faoliyatda pedagogik improvizatsiya ijodiy kompetensiya sifatida	264
<i>Miraxmedova Dilafro'zxon Nurilloxon qizi, Jo'rayeva Gulshodaxon Ibrohimjon qizi</i>	
Media savodxonlik tushunchasi va uning pedagogik ta'limdagi ahamiyati.....	267
<i>Salomova Lobar Sobir qizi</i>	
Innovatsion ta'lim muhitida boshlang'ich sinf o'quvchilarida estetik tarbiyani shakllantirish metodikasi	271
<i>Tursunova Malika Baxtiyor qizi, Aminova Oltinay Davranbek qizi</i>	
STEAM texnologiyasi asosida o'quvchilarning ijodiy tafakkurini rivojlantirish metodikasi	274
<i>Xaydarova Dilafuz Abdukurim qizi</i>	

BOSHLAG'ICH TA'LIM TABIIY FANLARINI O'QITISHDA O'QUVCHILARNING IJODKORLIGINI SHAKLLANTIRISH METODIKASI

Ismatova Zulayho Asadovna

Nizomiy nomidagi O'zMPU professor v.b. PhD

Avazova Gulnoza Qodirjon qizi

Nizomiy nomidagi O'zMPU Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
(boshlang'ich ta'lim) mutaxassisligi 1-bosqich magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada boshlang'ich ta'lim tabiiy fanlarini o'qitish jarayonida o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirishning pedagogik va metodik asoslari tahlil qilinadi. Shuningdek, ijodkorlikni shakllantirishga xizmat qiluvchi innovatsion metodlar, interfaol usullar va amaliy masg'ulotlarning samaradorligi yoritilgan. Tadqiqot natijalari o'quvchilarda mustaqil fikrlash, hamda muammoli rivojlantirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: ijodkorlik, boshlang'ich ta'lim, tabiiy fanlar, interfaol metodlar, innovatsion yondashuv.

Abstract: This study presents an analysis of the pedagogical and fundamental principles of the natural development of creative thinking in preschool students involved in the learning process. Particular attention is paid to innovative creative methods, interactive approaches, and practical responsibility for completing tasks. The results of the study contribute to the development of independent thinking and problem-solving skills in students.

Key words: creativity, active learning, subjects, interactive methods, innovative methods, natural development.

Аннотация: В данной статье представлен анализ педагогических и фундаментальных основ естественного развития творческого мышления учащихся в процессе обучения созданным предметам. Особое внимание уделяется инновационным методам творческой деятельности, интерактивным методам и практической ответственности за завершение работы. Результаты исследования служат развитию самостоятельного мышления и навыков решения проблем у учащихся.

Ключевые слова: творчество, активное обучение, предметы, интерактивные методы, инновационные методы, естественное развитие.

KIRISH

Boshlang'ich ta'lim - har bir insonning bilim va ko'nikmalarini shakllantirishda muhim bosqichdir. Bugungi kunda ta'lim tizimida o'quvchilarning nafaqat bilim olishlari, balki ijodiy fikrlash, mustaqil qaror qabul qilish va muammolarni hal etish ko'nikmalarini rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa boshlang'ich ta'lim bosqichida tabiiy fanlarni o'qitish jarayoni o'quvchilarning ijodiy salohiyatini shakllantirishda muhim o'rin tutadi. Tabiiy fanlar, masalan, biologiya, fizika va kimyo, bolalarga atrof-muhitni tushunishga yordam beradi va ularning analitik fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi. O'qituvchilar uchun tabiiy fanlarni o'qitish jarayonida qiziqarli va samarali metodlarni qo'llash, shuningdek, bolalar bilan yaqin aloqa o'rnatish juda muhimdir.

Tabiiy fanlarni o'qitish bolalarga ko'pgina ko'nikmalarni rivojlantirishda yordam beradi. Bulardan tadqiqotchilik qobiliyatlarida bolalar tabiatni o'rganish jarayonida savollar berishni, tajriba o'tkazishni va natijalarni tahlil qilishni o'rganadilar. O'qituvchi bolalarga yangi g'oyalar va kashfiyotlarni qo'llab-quvvatlash orqali tadqiqot jarayonini rag'batlantirishi mumkin.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mantiqiy fikrlash qobiliyatlarida tabiiy fanlar matematik va mantiqiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Masalalarni hal qilish jarayonida bolalar tahlil va mulohaza qilishni o'rganadilar. Masalan, fizika fanida sodir bo'layotgan hodisalarni tushuntirishda, bolalar mantiqiy munosabatlarni o'rganadi. Ijodkorlikni shakllantirishda bolalar tabiatni o'rganish jarayonida o'zlarida ijodkorlikni shakllantiradi. Masalan jonli va jonsiz tabiat undagi hayvonlar hamda turli o'simliklarni o'ziga xos tarzda tushunishga intiladi. Bu esa bolalarda yangilik yaratishga, muammolarga noodatiy yondashishga, mavjud bilimlar asosida yangi yechimlar topishga undaydi.

Tabiiy fanlar orqali bolalar atrof-muhitga bo'lgan qiziqishini oshiradilar, bu esa ularni ekologik mas'uliyatli fuqarolar bo'lishga tayyorlaydi. O'zgarayotgan iqlim va ekologik muammolar haqida bilim berish, bolalarda tabiatga nisbatan mas'uliyatni rivojlantirishga yordam beradi. Tabiiy fanlar bolalarning ijodiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. O'qituvchilar ijodiy loyihalar va tadqiqotlar orqali bolalarga yangi g'oyalar yaratishni o'rgatishlari mumkin.

Tabiiy fanlarni boshlang'ich ta'limda samarali o'qitish uchun quyidagi usullarni qo'llash mumkin. Bunda interaktiv tajribalarda ular orqali o'qitish, bolalarning qiziqishini oshiradi va nazariy bilimlarni amaliyotda qo'llash imkonini beradi. Masalan, oddiy kimyoviy reaksiyalarni yoki o'simliklarning o'sishi jarayonini kuzatish orqali bolalar tajriba o'tkazish ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Interaktiv tajribalar bolalar uchun ko'ngilochar va qiziqarli bo'lib, bilimlarni mustahkamlashga yordam beradi. Loyihalar orqali olib borilganda, mavzularni chuqur o'rganish uchun loyihalar tashkil etish, bolalarga jamoaviy ishlashni o'rganishga va birgalikda muammolarni hal qilishga yordam beradi. Masalan, o'simliklar ekish loyihasi orqali bolalar nafaqat biologiya fanini o'rganadilar, balki jamoa bilan birgalikta ijodkorlikni ham oshiradilar. Loyiha usuli o'quvchilarni mustaqil kichik loyihalar ustida ishlash orqali yangi g'oya ishlab chiqishga undaydi.

Ekskursiya darslari orqali olib borilganda, tabiatda o'qitish bolalarga yangi tajribalar, kuzatish va tadqiqot imkoniyatlarini taqdim etadi hamda ijodkorlikni rivojlanadi. O'rmon, bog' yoki parkda o'tkaziladigan darslar tabiat bilan yanada yaqin tanishishga yordam beradi. Bu jarayon bolalar uchun yangi muhitda faoliyat yuritish va qiziqarli tajribalar orttirish imkonini beradi va ijodkorlikni oshirish imkonini beradi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Hozirgi zamonaviy ta'limda quyidagilar muhim hisoblanadi: STEAM ta'limi, interaktiv texnologiyalar, raqamli laboratoriyalar bu usullar bilan o'tilgan darslar va tajriba orqali tushuntirish o'quvchilarni chuqur fikrlashga undaydi. Zamonaviy ta'limda STEAM Education yondashuvi muhim ahamiyat kasb etmoqda. Bu yondashuv Science (fan), Technology (tehnologiya), Engineering (muhandislik), Art (san'at), Mathematics (matematika) fanlarini o'zaro integratsiya qilish orqali o'quvchilarning ijodiy va tanqidiy fikrlashini rivojlantiradi.

Tabiiy fanlar esa STEAMning asosiy bo'g'ini hisoblanadi. STEAMning "S" qismi bo'lib, qolgan yo'nalishlar bilan uzviy bog'liqdir. Masalan, o'simlik mavzusini o'rganishda biologiya – jarayonni tushuntiradi, matematika – o'sish tezligini hisoblaydi, texnologiya – o'simlikni kuzatish qurilmalari, san'at – o'simlik modeli chiziladi, muhandislik – mini issiqxona yaratiladi.

STEAM orqali tabiiy fanlarni o'qitish o'quvchilarda ijodkorlikni rivojlantiradi, mustaqil fikrlashni oshiradi, jamoada ishlash ko'nikmasini shakllantiradi va nazariyani amaliyot bilan bog'laydi. STEAM yondashuvi tabiiy fanlarni oddiy nazariy fan emas, balki hayot bilan bog'liq, amaliy va ijodiy jarayonga aylantiradi. Bu esa o'quvchilarda nafaqat bilim, balki innovatsion fikrlashni ham shakllantiradi.

Shuningdek, bugungi kunda ta'lim jarayonini zamonaviylashtirishda interaktiv texnologiyalar muhim o'rin egallaydi. Ayniqsa, tabiiy fanlarni o'qitishda ular o'quvchilarning faolligini oshirib, mustaqil va ijodiy fikrlashini rivojlantiradi. Interaktiv yondashuv o'quvchini oddiy tinglovchidan faol ishtirokchiga aylantiradi. Interaktiv texnologiyalar – bu o'qituvchi va o'quvchi o'rtasida faol muloqot va hamkorlikni ta'minlaydigan usullar majmua-sidir. Bunday texnologiyalar o'quvchini mustaqil fikrlashga, muammolarni mustaqil hal qilishga hamda ijodiy yondashishga undaydi. Tabiiy fanlarda qo'llaniladigan interaktiv metodlarga aqliy hujum ham kiradi ya'ni bunda barcha o'quvchilarga birday savol beriladi va ularning har biri o'zlarini erkin fikrlarini bildiradi. Masalan: "Nima uchun o'simliklar quyoshga intiladi?" (bu yerda fotosintez jarayoni bilan bog'lash mumkin) bu yerda bolalar birin ketin javob bera boshlaydi, va oxirida to'g'ri javob aytiladi kim to'g'ri javob aytgani ma'lum bo'ladi. Natijada o'quvchilar erkin fikrlashni o'rganadi, murakkab jarayonlar oson tushuniladi.

Muammoli ta'limda o'quvchilarga real muammo beriladi. Masalan, "Qanday qilib issiqlikni saqlab qolish mumkin?" o'quvchilar izlana boshlaydi natijada ijodiy va tanqidiy fikrlash rivojlanadi.

Rol o'ynash o'quvchilar "olim", "tadqiqotchi" rollarini bajaradi. Masalan, tabiat hodisalarini sahnalashtirish. Buning natijasida tasavvur qilish va ijodkorlik kuchayadi. Interaktiv texnologiyalarning afzalliklari shulardan iboratki: o'quvchilarning darsga qiziqishini oshiradi, bilimni mustahkam o'zlashtirishga yordam beradi, ijodiy va mustaqil fikrlashni rivojlantirib, jamoaviy ishlash ko'nikmasini shakllantiradi.

Xulosa qilib shuni aytish kerakki, interaktiv texnologiyalar asosida tashkil etilgan tabiiy fan darslari o'quvchilarning ijodkorligini rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi. Bunday yondashuv orqali o'quvchilar bilimni mustahkamlabgina qolmay muammolarga ijodiy yechim topib o'quvchini innovatsion fikrlashga o'rgatadi. Shu sababli, zamonaviy o'qituvchi interaktiv metodlardan keng foydalanishi zarur. Shu bilan birga raqamli laboratoriyalarga ham to'xtalib o'tsak – bu kompyuter, planshet yoki maxsus sensorlar yordamida tajriba o'tkazish imkonini beruvchi zamonaviy vositalardir. Ular orqali o'quvchilar: tajribalarni virtual tarzda bajaradi va natijalarni real vaqt rejimida kuzatadi hamda xulosa chiqaradi. Bu jarayon ham o'z o'rnida bolalarda mustaqil va ijodiy fikrlashni rivojlantiradi. Tabiiy fanlarni o'qitishda qo'llanilishi bu oddiy tajribalarni vizual tarzda ko'rsatishni amalga oshiradi. Masalan, jarayonini animatsiya orqali tushuntirishda bug'lanish, yog'ingarchilik kabi jarayonlarni bola murakkab jarayonni oson tushunadi va tasavvur qila oladi. O'simlik o'sishini kuzatish jarayonini raqamli vositalar orqali o'rganish bu yorug'lik ta'siri, suvning roli hamda o'sish tezligi va h. k. O'quvchini tajriba natijalarini solishtirib, mustaqil xulosa chiqarishga undaydi. Fizik hodisalarni modellashtirish masalan, qaysi material issiqlikni tez o'tkazadi qaysi biri issiqlikni ushlab qoladiyu, bu bolalarda muammoli vaziyatlarni hal qilish ko'nikmasini rivojlantiradi.

Ijodkorlikni shakllantirish usullariga yana quyidagilarni misol qilishimiz mumkin. Raqamli laboratoriyalar orqali quyidagi metodlar yaxshi samara beradi:

1. **Tajriba asosida o'rganish** – bola o'zi sinab ko'radi
2. **Muammoli vazifalar** – mustaqil yechim topadi
3. **Loyihaviy faoliyat** – kichik ilmiy ishlar bajaradi
4. **Interaktiv o'yinlar** – bilimni qiziqarli shaklda egallaydi

Bu jarayon o'quvchini faollikka undabgina qolmay ulardagi ijodkorlikni ham yanada rivojlanishiga sabab bo'ladi. Buning dars jarayoniga ham ko'pgina foydali tomonlari mavjuddir, dars jarayonini qiziqarli qiladi hamda murakkab mavzularni oson tushuntirishga yordam beradi, mustaqil fikrlashni rivojlantirib, ijodiy yondashuvni shakllantiradi va bir so'z bilan aytganda vaqt va resurslarni tejaydi. Shu boisdan O'zbekiston Respublikasida o'qituvchi kadrlarning ma'naviy qiyofasi, aqliy salohiyati hamda kasbiy mahoratiga nisbatan jiddiy talablar qo'yilmoqda.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Boshlang'ich ta'limda tabiiy fanlarni o'qitishda ijodkorlikni shakllantirish uchun an'anaviy ta'lim metodlaridan interfaol va innovatsion metodlarga o'tish zarur. Har bir pedagog dars jarayonida ijodiy yondashuvga ega bo'lishi, bolalarda o'ylash va yangilik yaratishga intilishni qo'llab-quvvatlashi lozim. Natijada o'quvchilar mustaqil fikrlaydigan, izlanadigan va yangilik yarata oladigan shaxs sifatida shakllanadi. O'qituvchilar uchun ijodkorlikni rivojlantirish bo'yicha maxsus treninglar tashkil etishimiz va quyidagi takliflarni kiritishimiz mumkin.

Darsliklarga ijodiy topshiriqlar va loyihalar kiritish, maktablarda tabiiy fanlar kabinetlarini zamonaviy texnologiyalar bilan jihozlash hamda ota-onalarni bolalarning ijodiy faoliyatiga jalb qilish. Bular yordamida tabiiy fanlarni o'qitishda o'quvchilardagi ijodkorlikni shakllantirishimiz mumkin. Shu sababli, zamonaviy ta'limda raqamli texnologiyalardan keng foydalanish muhimdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Egamberdiyeva Y.X. Boshlang'ich ta'limda tabiiy fanlarni o'qitish // Oriental Universiteti ilmiy jurnali. - 2026
2. Ergasheva H.M. Boshlang'ich ta'limda ijodkorlikni rivojlantirish // Central Asian Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies. - 2025. - 2-son. - 118-b.
3. O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi metodik qo'llanmalari STEAM Education Research bo'yicha maqolalar (Google Scholar, ResearchGate orqali)
4. Nuriddinova M.I. Tabiatshunoslikni o'qitish metodikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi tomonidan 5141600 – “Boshlang'ich ta'lim va sport tarbiya ishi”
5. Jamolova Sh.S. Tabiiy fanlarni o'qitishda zamonaviy interfaolmetodlardan foydalanish// Zenoda, 2022.
6. Xoliqov A. Pedagogik mahorat O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi.- T.: 2011.424 b.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №4(4)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.